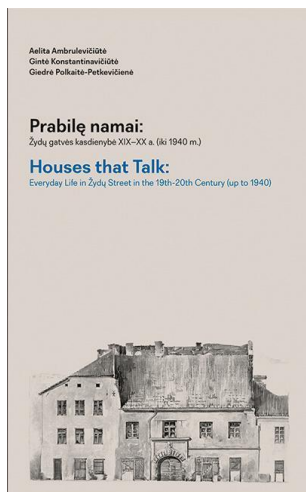
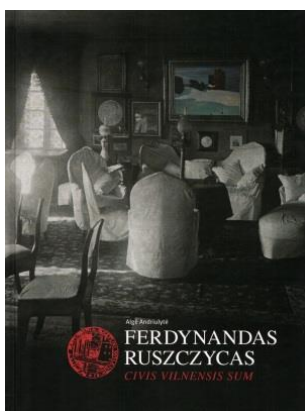

Kraštotyros leidiniai. 2018 m.

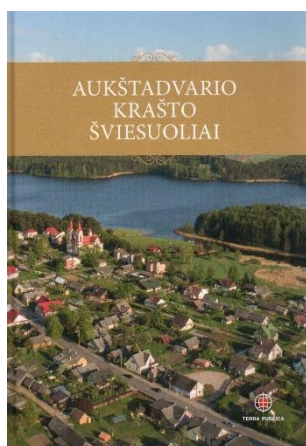
Ambrulevičiūtė, Aelita. = Houses that talk: Žydų gatvės kasdienybė XIX–XX a. (iki 1940 m.) / Aelita Ambrulevičiūtė, Gintė Konstantinavičiūtė, Giedrė Polkaitė-Petkevičienė; [vertėjai Adomas Gričius, Gintė Konstantinavičiūtė]. – Vilnius: Aukso žuvis, [2018]. – 279, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Šis kultūrinis pažintinis gidas po Žydų gatvę – tarsi surastas pradingęs archyvas. Jame nuosekliu pasakojimu, nuotraukomis, brėžiniais ir kita medžiaga atkuriamas XIX-XX a. gatvės vaizdas: išlikę ir neišlikę pastatai, gyventojų vardai, jų veiklos barai ir kasdienio gyvenimo detalės. Knyga bus įdomi Vilniaus mylėtojams, žydų istorijos tyrinėtojams, esamiems ir buvusiems Žydų gatvės gyventojams, jų palikuonims, miesto gidams ir svečiams.

Andriulytė, Algė. Ferdynandas Ruszczycas: Civis vilnensis sum / Algė Andriulytė; [vertėjai iš lenkų kalbos Danuta Balašaitienė, Giedrius Židonis, vertėja į anglų kalbą Aušra Simanavičiūtė]. – Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2018. – 463 p.: iliustr., faks.

Ferdinando Ruščico (Ferdynand Ruszczyca) meninę veiklą Vilniuje geriausiai apibūdina jo paties žodžiai, pasakyti 1919-aisiais, įkuriant Vilniaus mylėtojų draugiją: Civis vilnensis sum. Tai reiškia: Vilniaus pilietis esu. F. Ruščico pilietiškumas pasireiškė kaip siekis „kelti ir gražinti miestą“ ir geriausiai atsiskleidė piešiant ar tapant miestą, kuriant knygų viršelius, dekoruojant spektaklius, rūpinantis paveldu, organizuojant renginius ar tiesiog kalbant ir rašant apie Vilnių – jo grožį, savitumą ir istoriją. Knygoje „Ferdynandas Ruszczycas: Civis vilnensis sum“ ne tik analizuojama F. Ruščico kūryba Vilniuje, bet ir gvildenami jo kilmės, studijų, kūrybos, socialinių ryšių klausimai iki vilnietiškojo periodo: siekiama rekonstruoti svarbiausius gyvenimo įvykius, pateikti juos platesniame dailės, kultūros ir visuomeninių procesų kontekste. Knygą papildė gausi ikonografinė medžiaga, išsami santrauka anglų kalba. Prieduose pristatomi vilnietiškojo periodo F. Ruščico skelbtų straipsnių, skaitytų paskaitų, sakytų kalbų vertimai į lietuvių kalbą.

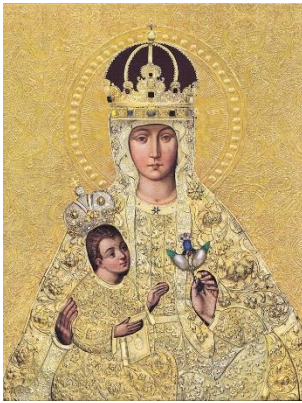
Aukštadvario krašto šviesuoliai / [tekstus parengė Jadvyga Dzencevičienė]. – Kaunas: Terra publica, [2018]. – 173, [3] p.: iliustr., portr.

Knygoje spausdinamos poetų, dailininkų, rankų darbo meistrų, mokslininkų, lakūnų, kunigų, kitų Aukštadvario krašto šviesuolių biogramos.

Aukštadvaris per laiko tėkmę / [tekstus parengė Aukštadvario bendruomenė]; [vertėja Judita Gliauberzonaitė]. – Kaunas: Terra publica, [2018]. – 69, [3] p.: iliustr.

Fotoalbume „Aukštadvaris per laiko tėkmę“ atskleidžiama Aukštadvario praeitis ir dabartis, gamtos grožis, kūrybingai veikiančios įstaigos, mokyklos, per pirmąjį Lietuvos šimtmetį čia gyvenantys darbuotojai ir Aukštadvarį mylintys žmonės.

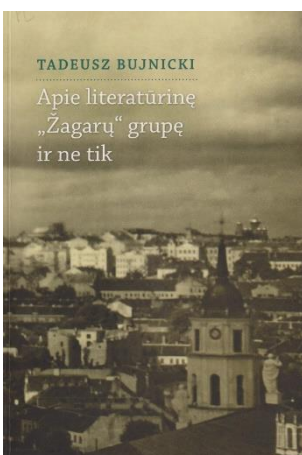
Ave Maris Stella: Trakų Dievo Motinos vainikavimo jubiliejui / sudarė [teksto ir karūnavimo iškilnių aprašymo komentarų autorė] Tojana Račiūnaitė. – [Vilnius]: [Bažnytinio paveldo muziejus]; [Trakai]: Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilika, 2018 (Vilnius: Standartų sp.). – 177 p.: iliustr., faks.

Leidinyje siekiama apibendrinti tai, kas žinoma apie Trakų Dievo Motiną, reprezentuoti šio stebuklingojo paveikslo istoriją. Knygą sudaro dvi dalys. Pirmojoje, pavadintoje „Penki Trakų Dievo Motinos broožai“, rašoma apie Trakų Dievo Motinos vainikavimo iškilniams pastatytus penkerius vartus, kurie simbolizavo penkias Dievo Motinos vardo „Maria“ raides. Antroji dalis – 1718 m. vykusią Trakų Dievo Motinos iškilnių jėzuitų parengto lotyniškojo aprašymo komentaro vertimas.

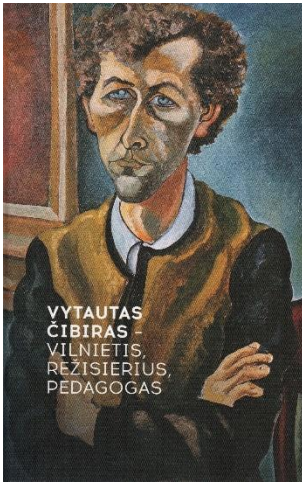
Barzdėnas, Jonas. 100 Švenčionijos gamtos perlų: [leidinys su papildytos realybės elementais] / [Jonas Barzdėnas, Rimantas Nalivaika]. – Kaunas: Lututė, 2018. – 116, [4] p.: iliustr.

Knygoje lietuvių ir anglų kalbomis aprašoma šimtas nuostabiausių Švenčionių krašto gamtos vietų. Išmaniuoju įrenginiu nuskaičius prie kai kurių leidinio nuotraukų esantį QR kodą, pateikiamas trumpas vaizdo įrašas apie šiuos objektus.

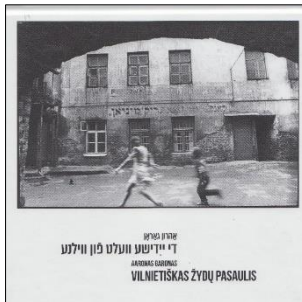
Bujnicki, Tadeusz. Apie literatūrinę „Žagarų“ grupę ir ne tik. – Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2018 (Vilnius: Petro ofsetas). – 376, [1] p.

Mokslinių straipsnių rinkinyje rašoma apie daugiakultūrį tarpukario Vilnių, aptariama „Žagarų“ literatūrinės grupės veikla, kultūriniai ir istoriniai Lenkijos ir Lietuvos ryšiai.

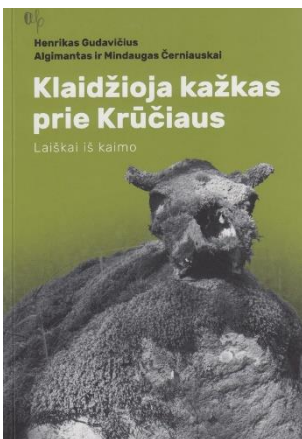
Vytautas Čibiras – vilnietis, režisierius, pedagogas / [sudarytojos Jūratė Kuodytė, Birutė Biekšienė]. – [Vilnius]: [Petro ofsetas], 2018 (Vilnius: Petro ofsetas). – 199, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knyga apie žymų XX a. antros pusės režisierių ir pedagogą Vytautą Čibirą yra lyg mozaika. Leidinio sudarytoja režisieriaus sesuo Birutė Biekšienė šią mozaiką praturtino faktais iš Lietuvos istorijos, kurie tiesiogiai susiję su garsios Čibirų šeimos istorija ir leidžia giliau suprasti režisieriaus meilę gimtajam Vilniui. Knygoje publikuojami sovietmiečio ir jau nepriklausomos Lietuvos žiniasklaidoje pasirodę interviu, recenzijos, ištraukos iš režisieriaus dienoraščio, nuotraukos, atspindinčios įvairias menininko kūrybinio ir asmeninio gyvenimo atkarpas.

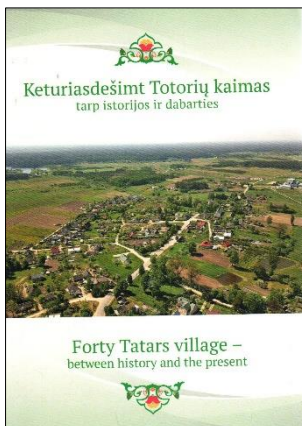
Garonas, Aaronas. Vilnietiškas žydų pasaulis: [straipsnių, rašytų periodiniams leidiniams, rinktinė] / Aaronas Garonas; [sudarė Tamara Garon, Eugenijus Garonas]. – Vilnius: Žuvėdra, 2018 (Kaunas: Kopa). – 195, [7] p.: iliustr., faks., portr.

Leidinyje išspausdinti žurnalisto Aarono Garono straipsniai, rašyti jidiš kalba leidžiamiems periodiniams leidiniams. Dauguma rašinių knygoje – gyvo liudininko pasakojimai apie tarpukario žydišką Vilnių, Lietuvos Jeruzalę, jos įvairialypį visuomeninį gyvenimą, ryškias asmenybes.

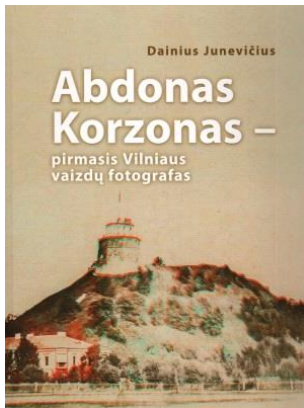
Gudavičius, Henrikas. Klaidžioja kažkas prie Krūčiaus: laiškai iš kaimo. – Vilnius: Aštuntoji diena, 2018 (Vilnius: BALTO print). – 477, [2] p.: iliustr.

Knygoje spausdinami gamtininko, publicisto Henrico Gudavičiaus 2013–2016 m. rašyti dienoraščiai, pasakojamos senųjų Dzūkijos gyventojų istorijos.

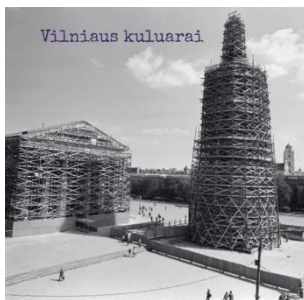
Jakubauskas, Adas. Keturiasdešimt Totorių kaimas tarp istorijos ir dabarties = Forty Tatars village – between history and the present / [teksto autorius Adas Jakubauskas]; [vertimas: Beatrice Soroko]. – Vilnius: [Standartų spaustuvė], 2018 (Vilnius: Standartų sp.). – 47, [1] p.: iliustr.

Leidinyje lietuvių ir anglų kalbomis pateikiama Keturiasdešimt Totorių kaimo istorija. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis iš vietinių totorių gyvenimo. Pateikiamas šiam kaimui skirtų leidinių bibliografinis sąrašas.

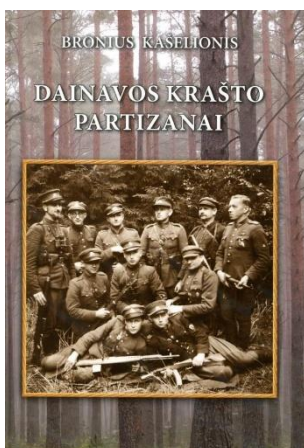
Junevičius, Dainius. Abdonas Korzonas – pirmasis Vilniaus vaizdų fotografas / Dainius Junevičius; [knygos dailininkė Rasa Janulevičiūtė]. – Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2018. – 790, [1] p.: ilustr., nuotr., faks., žml.

Naujausioji Lietuvos fotografijos istoriko Dainiaus Junevičiaus knyga skirta XIX a. fotografui Abdonui Korzonui (apie 1824 – apie 1874). Nors Korzono ateljė Vilniuje veikė vos kelis metus, jis mums svarbus dėl to, kad apie 1860 m. pirmasis Lietuvoje pradėjo fotografuoti miestą ir jo apylinkes. Tai kruopščiai ištirta ir įdomiai parašyta Lietuvoje dirbusio fotografo biografija. Knygoje skaitytojas pamatys A. Korzono nusifotografuotų žmonių portretų galeriją, ankstyviausias Vilniaus nuotraukas, o su specialiais akiniais išvys seniausias Lietuvos 3D vaizdus. Knyga gausiai iliustruota nuotraukomis, grafika, dokumentais, žemėlapiais ir planais, archyvinių dokumentų faksimilėmis. Autorius spalvingą pasakojimą apie Abdoną Korzoną gyvenimą, veiklą ir dalyvavimą 1863 m. sukilime kuria remdamasis spausdintais šaltiniais ir Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos, Rusijos, Prancūzijos archyvuose, muziejuose bei bibliotekose surinkta archyvine medžiaga. Skaitytojai taip pat sužinos daug intriguojančių faktų apie to laikmečio kasdienybę ir sukilimo eigą Vilniaus gubernijoje. Išsamūs vietovaizdžių nuotraukų aprašymai padeda pažvelgti į XIX a. septintojo dešimtmečio pradžios Vilnių tuo metu gyvenusių žmonių akimis. Labai vertingos knygoje pateiktos A. Korzono nufotografuotų žmonių biografijos.

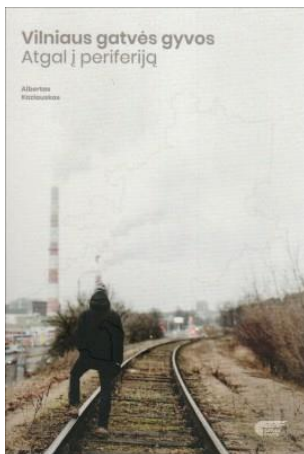
Juškutė, Violeta. Vilniaus kuluarai: [fotografijų albumas]. – Vilnius: Kultūros tiltai, 2018 (Vilnius: Spauda). – 163, [1] p.: ilustr.

Albumą sudaro valstybiniuose ir privačiuose archyvuose surinkti, suarchyvuoti, ištirti ir susisteminti fotografiniai dokumentai – reportažinės XX a. antrosios pusės Vilniaus miesto nuotraukos.

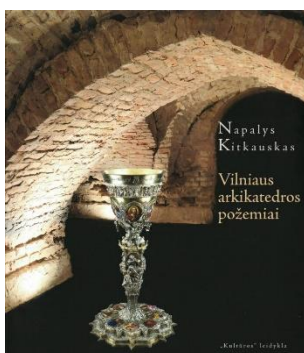
Kašielionis, Bronius. Dainavos krašto partizanai: (dokumentai ir prisiminimai). – Vilnius: „Diemedžio“ leidykla, 2018 (Vilnius: BALTO print). – 595, [1] p.: ilustr., faks., portr.

Knygoje rašoma apie Dainavos krašte (Alytaus, Lazdijų, Varėnos rajonuose bei šalia esančiose Marijampolės, Prienų, Trakų, Šalčininkų rajonų vietovėse) vykusias partizanų kovas. Leidinyje pasakojama apie žuvusius ir suimtus kovotojus, pateikiama informacijos apie mūšių, susišaudymų, sovietų okupantų vykdytų akcijų vietas.

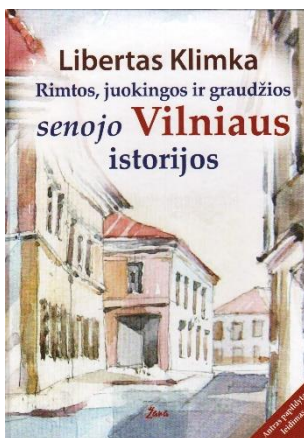
Kazlauskas, Albertas. Vilniaus gatvės gyvos: atgal į periferiją. – [Vilnius]: Gatvės gyvos, [2018]. – 300 p.: ilustr., faks., žml.

Alberto Kazlauskio knygoje „Vilniaus gatvės gyvos. Atgal į periferiją“ kviečiama susipažinti su Savanorių prospekto pramone, blokiniiais Karoliniškių kvartalais, žila Verkių senove, „kolonijine“ Pavilnio praeitimi, menkai pažįstamu Lentvariu ir dar daugybe kitų objektų, nepatenkančių į tradicinį turistinį taką. Knygos turinys gausiai iliustruotas istorinėmis nuotraukomis, senais žemėlapiais, išskarpomis iš laikraščių, gamyklų lankstinukų. Knyga sudaryta taip, kad ją būtų galima ne tik skaityti, bet ir naudoti kaip kelionių vadovą – kiekvieno skyriaus pradžioje pateikti 4–7 km ilgio maršrutai, kuriuos išbandę papildysite savo žinias gyvu prisilietimu prie miesto istorijos.

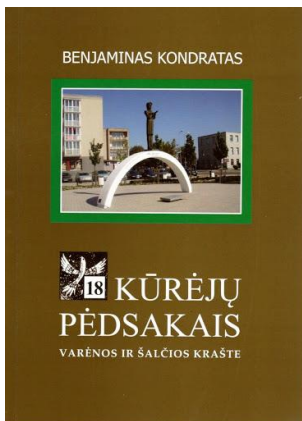
Kitkauskas, Napaleonas. Vilniaus arkikatedros požemiai / Napalys Kitkauskas; Lietuvos kultūros politikos institutas. – Vilnius: „Kultūros“ leidykla, [2018]. – 127, [1] p.: iliustr.

Architekto Napoleono Kitkausko knygoje „Vilniaus arkikatedros požemiai“ aptariami daugiau kaip dvidešimt metų vykdyti istoriniai, architektūriniai, archeologiniai vieno reikšmingiausių Lietuvos istorijos ir kultūros paminklų, svarbiausios Lietuvos katalikų šventyklos – Vilniaus arkikatedros požemių tyrimai. Pateikiama Lietuvos didžiųjų kunigaikščių mauzoliejaus kūrimo istorija. Analizuojamos prielaidos, ar dar netyrinėtose požemių vietose galėtų būti Vytauto Didžiojo kapavietė ir palaikai.

Klimka, Libertas. Rimtos, juokingos ir graudžios senojo Vilniaus istorijos / Libertas Klimka; [ilustracijos Vilijos Mačiulytės]. – 2-asis patais. ir papild. leid. – Vilnius: Žara, [2018]. – 423, [1] p.: iliustr.

Skaitytojų susidomėjimo sulaukė Liberto Klimkos knyga „Rimtos, juokingos ir graudžios senojo Vilniaus istorijos“. Išleistas jau antras šios knygos leidimas. Čia rašoma apie istorijos žingsnių aidus Vilniuje, jo urbanistikoje. Pasakojama apie mažai žinomus ar plačiau nenušviestus istorijos faktus, kurie turėjo didelę įtaką miesto raidai. Čia pat pateiktos šviesuolių įžvalgos, aiškinančios magiškosios Vilniaus traukos priežastis. Rašoma ir apie vilniečių spalvingus charakterius, nuopelnus mūsų kultūrai. Leidinį sudaro tekstai, per pažinimą skatinantys miestą mylėti ir jį globoti. Kursyvu išskirti tekstai, panašesni į laiko pagražintus ir nušlifuosius kuriozus ar net anekdotus.

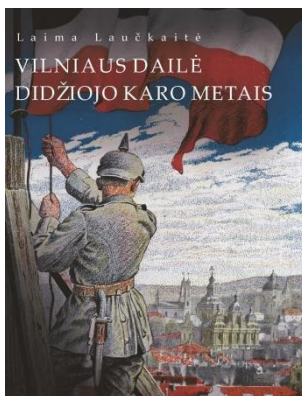

Kondratas, Benjaminas. Kūrėjų pėdsakais. – Vilnius: Margi raštai, 2004–. – kn.: iliustr.

Kn. 17, Varėnos ir Šalčios krašte : A–K. – Vilnius : [Karminas], 2018 (Vilnius : Karminas). – 277, [1] p., [4] iliustr.

Kn. 18: Varėnos ir Šalčios krašte: L–Ž. – Vilnius: [Karminas], 2018 (Vilnius: Karminas). – 262, [1] p., [4] iliustr.

„Kūrėjų pėdsakais“ – išsami Lietuvos literatūrinės kraštotyros leidinių serija, skirta šalies regionų ir atskirų vietovių literatūriniam paveldui. 17-oje ir 18-oje šios serijos knygoje pateikiamos Varėnos ir Šalčios krašto kūrėjų biografijos.

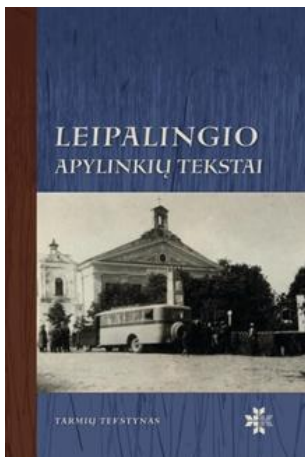
Laučkaitė, Laima. Vilniaus dailė Didžiojo karo metais. – Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, [2018] (Vilnius: BALTO print). – 223, [1] p.: iliustr., faks.

Knyga skirta 1914–1918 m. Vilniaus dailės istorijai. Leidinį sudaro dvi dalys, skirtos užfrontės miesto gyvenimui Rusijos imperijos ir kaizerio Vokietijos pusėje, nušviečiančios okupantų vykdytą miesto apropiaciją ir daugiatautės Vilniaus bendruomenės atsaką į ją. Knygos objektas apima dailę plačiąja prasme – meno paveldą ir meninę produkciją, kultūrinį ir meninį gyvenimą, masinę kultūrą, požiūrį į meno paveldą specifinėmis karo, okupacijos sąlygomis. Greta vietinių dailininkų kūrybos didelis dėmesys skiriamas naujam Vilniaus meninės scenos dalyviui – vokiečių dailininkams Oberoste, kurie tarnavo masinės informacijos priemonėse ir užsiėmė vizualine propaganda. Parodoma, kaip vokiečių menininkai konstravo multikultūrinio Vilniaus įvaizdį; atskleidžiamas unikalus Pirmojo pasaulinio karo reiškinys – žydiškojo Vilniaus atradimas ir jo išaukštinimas vokiečių intelektualų kūryboje. Nagrinėjamas okupantų dėmesys Vilniaus meno, architektūros paveldui ir šio reiškinio priežastys.

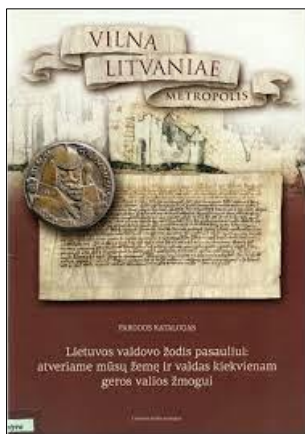
Lazdijų krašto bibliotekos: aštuoni dešimtmečiai / Lazdijų rajono savivaldybės viešoji biblioteka; sudarytojos Renata Rudienė, Aldona Ribinskienė, Vida Levy. – Panevėžys: Komunikacijos centras „Kalba. Knyga. Kūryba“, 2018 (Vilnius: Standartų sp.). – 351, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje pasakojama apie Lazdijų rajono savivaldybės viešosios bibliotekos ir jos padalinių istoriją 1937–2017 m. Leidinyje spausdinami bibliotekos darbuotojų ir skaitytojų atsiminimai. Sudarytas bibliografinis sąrašas „Lazdijų biblioteka spaudoje 1946–2017 m.“

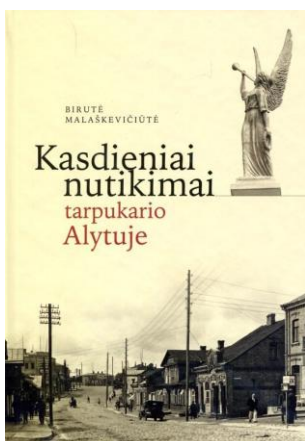
Leipalingio apylinkių tekstai / sudarė Asta Leskauskaitė. – Vilnius: Lietuvos kalbos institutas, 2018 (Vilnius: Petro ofsetas). – 230, [1] p.: iliustr.

Knygoje glaustai aptarta Leipalingio miestelio (Druskininkų sav.) ir jo apylinkių istorija, XIX a. pabaigos ir XXI a. pradžios sociolingvistinė situacija, apžvelgtos svarbiausios ir ryškiausios fonologijos, akcentologijos, morfologijos, sintaksės ir leksikos ypatybės. Išsamia fonetine transkripcija užrašytuose tarminiuose pasakojimuose atsispindi vaizdingo Dzūkijos kampelio istorija, butis, žmonių pasaulėvoka, papročiai ir tradicijos, kasdieniai darbai, šventės, šeimos, giminės, kaimynų ir bičiulių santykiai, įvairių gyvenimo tarpusių prisiminimai.

Lietuvos valdovo žodis pasauliui: atveriamė mūsų žemę ir valdas kiekvienam geros valios žmogui: Gedimino laiškų pirmųjų skaitymų tekstai: iš 2018–2022 m. įgyvendinamų tarptautinių parodų, skirtų pasirengti Vilniaus 700 metų jubiliejui, ciklo „Vilniaus miesto istorijos svarbiausieji ženklai“: katalogas. – Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2018. – 24, [1] p., įsk. virš.: iliustr., faks.

Tai pirmosios parodos iš 2018–2022 m. įgyvendinamų tarptautinių parodų ciklo „Vilniaus miesto istorijos svarbiausieji ženklai“, skirtų pasirengti Vilniaus 700 metų jubiliejui, katalogas. Parodoje eksponuojamas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškas, rašytas 1323 m. sausio 25 d., juo krikščionys pirkliai, kariai, amatininkai, žemdirbiai ir dvasininkai iš viso pasaulio, ypač Liubeko, Štralzundo, Brėmeno, Magdeburgo ir Kelno miestiečiai, kviečiami atvykti ir apsigyventi Lietuvoje. Šis laiškas itin svarbus, nes tai pirmasis rašytinis šaltinis, kuriame paminėtas Vilnius. Šis Gedimino laiškas parašytas lotynų kalba, atvežtas iš Latvijos valstybinio istorijos archyvo Rygoje. Kataloge pristatomas bendras laiško kontekstas, Gedimino veikla bei lietuvių literatūroje vaizduojami Gedimino laiškų fragmentai.

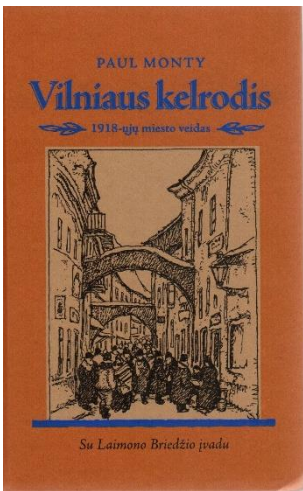
Malaškevičiūtė, Birutė. Kasdieniai nutikimai tarpukario Alytuje. – Alytus: Alytaus kraštotyros muziejus, 2018 (Vilnius: Petro ofsetas). – 251, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje rašoma apie alytiškių kasdienį gyvenimą tarpukariu. Leidinys gausiai iliustruotas to meto Alytaus miesto nuotraukomis, karikatūromis, piešiniais.

MO muziejus, Vilnius = MO Museum, Vilnius / [atsakingosios redaktorės Daina Narbutienė, Ugnė Paberžytė, Ieva Stasevičiūtė]; [vertėjai Darius Sužiedėlis, Irena Jomantienė]. – [Vilnius]: MO muziejus, [2018]. – 180, [4] p., įsk. virš.: iliustr.

MO muziejus – modernaus meno muziejus Vilniuje, įsikūręs buvusio „Lietuvos“ kino teatro vietoje. Muziejaus kolekciją sudaro lietuvių ir Lietuvoje gyvenančių menininkų-modernistų kūriniai, sukurti nuo „atšilimo“ laikotarpio (maždaug nuo 1960 m.) iki nepriklausomybės atgavimo bei nepriklausomoje Lietuvoje kuriančių šiuolaikinių Lietuvos menininkų darbai. Rinkinys yra nuolat papildomas, šiuo metu jį sudaro apie 4500 kūrinių. Knyga supažindina su Modernaus meno muziejaus istorija, pastato projektu, eksponuojamos kolekcijos darbais.

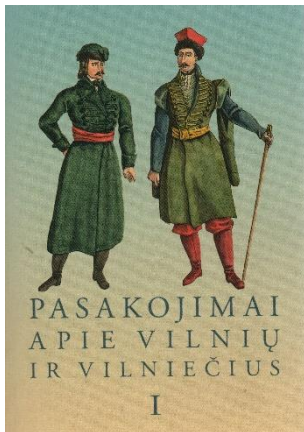
Monty, Paul. Vilniaus kelrodis: 1918-ųjų miesto veidas / Paul Monty; iš vokiečių kalbos vertė Aida Ivinskis; redagavo Giedrė Sodeikienė; su Laimono Briedžio įvadu. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2018. – 222, [4] p.: iliustr.

„Vilniaus kelrodis“, unikalus dingusio Vilniaus gidas, pasirašytas Paulio Monty slapyvardžiu, pirmą kartą buvo išleistas vokiškai Vilniuje 1918 m. Tai pasakojantis žemėlapis, leidžiantis palyginti dabartinį miestą su 1918-ųjų Vilniumi. Leidinyje kviečiama tuometinį vokiečių karį mieste atrasti, kas nepriklauso karui, o vietinį gyventoją – išvelgti, kas per karą išliko nepakitę.

(Ne)matomas Vilnius: tarpukario dailės ir architektūros pavidalai = (In)visible Vilnius: shapes of interwar art and architecture: parodos katalogas: Vytauto Kasiulio dailės muziejus, 2018 m. liepos 12 d. – rugsėjo 16 d. / [renėjos Algė Andriulytė, Rasa Butvilaitė, Ilona Mažeikienė]; [tekstų autorės Algė Andriulytė, Rasa Butvilaitė, Ilona Mažeikienė, Anna Mikonis, Edita Povilaitytė-Leliugienė]. – Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, [2018] (Vilnius: Standartų sp.). – 79, [1] p.: iliustr.

Kataloge pristatoma daugiau kaip 100 eksponatų iš įvairių Vilniaus muziejų, bibliotekų, archyvų rinkinių.

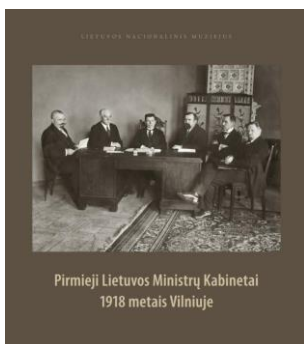

Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius / sudarytoja Zita Medišauskienė; [ilustracijas straipsniuose piešė Audronė Uzielaitė, Aliona Voronič]. – Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 2018-. – kn. : iliustr., faks.

[Kn.] 1. – 2018 (Vilnius : Petro ofsetas). – 207, [1] p.: iliustr., faks. – Aut.: Domininkas Burba, Zita Medišauskienė, Vytautas Petronis, Jolita Sarcevičienė, Tatjana Voronič. – Bibliogr.: p. 206–207.

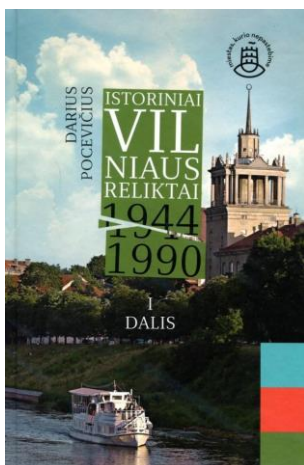
Straipsnių ir publikacijų rinkinys „Pasakojimai apie Vilnių ir vilniečius“ itin vaizdžiai perteikia Vilniaus ir vilniečių gyvenimą, kunkuliavusį XVIII–XX a. pradžioje. Knygos dalyje, skirtoje XVIII a. Vilniui, parodyta privati miestiečių erdvė – gyvenamieji namai, kurių duris pravėrus ryškėja patalpų planavimas ir funkcijos, apstatymas, miestiečių apranga ar turėti prabangos daiktai. Anų laikų vilniečių kasdienybę iliustruoja tekstas apie smurtą prieš moteris ir moteris smurtininkes, apie gajas burtų ir raganavimo tradicijas.

Remiantis gausiais Vilniaus žurnalistų feljetonais, išspausdintais XIX a. antros pusės laikraščiuose, pristatomos vilniečių pramogos mieste ir užmiestyje, dažni vieši renginiai, margas nuolat šurmuliuojančios gatvės paveikslas, nenuilstanti prekyba ir mugės, miestiečių apdarai, kolektyvinio masinio kraustymosi tradicijos ir daugybė kitų unikalių miesto kasdienybės detalių. Taip pat knygoje aprašomos XIX a. pabaigos–XX a. pradžios nelaimės ir nusikaltimai, parodoma augančio ir modernėjančio miesto tamsioji pusė. Prisimenamos miesto bendruomenės pastangos gerinti mažųjų vilniečių gyvenimo ir laisvalaikio sąlygas, organizuoti pirmąsias vaikų vasaros stovyklas, spręsti vaikų nusikalstamumo problemas dvidešimto šimtmečio pradžioje.

Pirmieji Lietuvos Ministrų Kabinetai 1918 metais Vilniuje / [Lietuvos nacionalinis muziejus]; [sudarė ir parengė Algimantas Kasparavičius]. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, [2018] (Vilnius: Petro ofsetas). – 313, [3] p.: iliustr., faks., portr.

Pirmosios Lietuvos Vyriausybės 100 metų jubiliejui skirtoje knygoje skelbiami pirmųjų Ministrų Kabinetų veiklos Vilniuje dokumentai ir nuotraukos, aptariama ir vėlesnių Vyriausybių sudėtis ir raida 1918–1940 ir 1990–2018 metais.

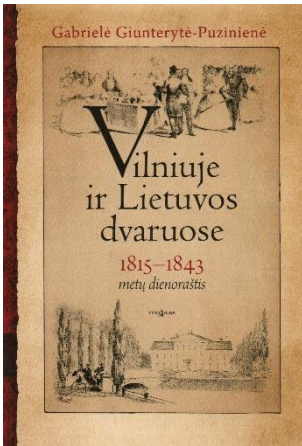

Pocevičius, Darius. Istoriniai Vilniaus relikvai, 1944–1990. – [Vilnius]: Kitos knygos, [2018]-. – d.: iliustr., faks.

D. 1. – 2018 ([Vilnius] : BALTO print). – 999 p.: iliustr., faks.

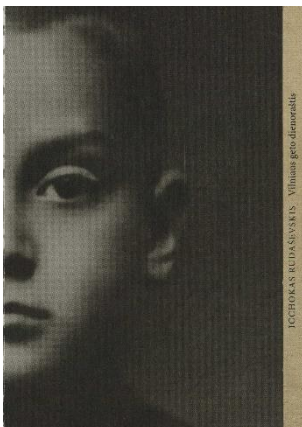
„100 istorinių Vilniaus relikvų“ sėkmė įkvėpė miesto tyrinėtoją Darių Pocevičių panagrinėti vėlesnį, 1944–1990 m., laikotarpį, kuris svarbus ne vien Vilniui, bet ir visai Lietuvai. Leidinyje papasakotos istorijos susilieja į išmanią sovietinio, arba naujojo, Vilniaus enciklopediją, galinčią tapti ir kelionių gidu. Iš D. Pocevičiaus tyrimo matyti, kad sovietinis Vilniaus laikotarpis buvo margas, kontrastingas ir itin kontroversiškas. Analogų neturėję miesto pokyčiai knygoje atsispindi kitaip nei daugelyje ligšiolinių tyrimų, į šią istorijos atkarpą nepelnytai žiūrinčių tik per ideologinę prizmę.]

Pagrindiniai knygos veikėjai – ne politikos ar kultūros elitas, o naujieji vilniečiai, „pirmoji karta nuo žagrės“. Jų rūpesčiai ir pramogos pirmiausia domino autorių, susitelkusį į to meto kasdienybės kultūrą. Ji atsiskleidžia ne per sausus faktus, o per gyvąją miesto istoriją – iki šiol išlikusius įdomiausius viešosios erdvės relikvus.

Puzynina, Gabriela. Vilniuje ir Lietuvos dvaruose: 1815-1843 metų dienoraštis / Gabrielė Giunterytė-Puzinienė; iš lenkų kalbos vertė Irena Aleksaitė. – Vilnius: Tyto alba, 2018. – 534, [2] p.: iliustr. – Orig. antr.: W Wilnie i w dworach litewskich. – Bibliogr. komentaruose: p. 457–485. – Pavardžių r-klė / sudarė Reda Griškaitė, p. 487–534.

Poetės, dramaturgės Gabrielės Giunterytės-Puzinienės dienoraštis lietuvių kalba jau buvo publikuotas 2005 m. Šioje atsiminimų knygoje „Vilniuje ir Lietuvos dvaruose“ pristatomas XIX a. pirmosios pusės Vilniaus kultūrinis ir akademinis gyvenimas, 1830-1831 m. sukilimo bei represijų atgarsiai. Autorė pasakoja apie garsiausias to meto Lietuvos ir Lenkijos šeimas, pristato karūnuotas galingiausių to meto valstybių asmenybes, daug dėmesio skiria moterims, atskleisdama įvairiapusę kūrybinę tos epochos moters prigimtį. Tai XIX a. istorijos šaltinis.

[Rudaševskis, Icchokas]. Vilniaus geto dienoraštis = פון טאגבוך פון געטא ווילנער / [Icchokas Rudaševskis]; [vertimas, sudarymas, įvadas: Mindaugas Kvietkauskas]; [vertimas į jidiš k., dienoraščio komentarai: Akvilė Grigoravičiūtė]. – Vilnius: Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenė, [2018]. – 337, [15] p.: iliustr., faks., portr.

Icchoko Rudaševskio „Vilniaus geto dienoraštis“ – Mindaugo Kvietkausko iš originalo (jidiš) kalbos į lietuvių kalbą išverstas penkiolikmečio berniuko Icchoko Rudaševskio (1927–1943) dienoraštis. Jis rastas 1944 m. liepą vieno Dysnos gatvės namo, buvusio Vilniaus geto teritorijoje, palėpėje. Dienoraštis apipavidalintas knygų dailininkės Sigutės Chlebinskaitės. Šie užrašai – pasaulyje gerai žinomas ir svarbus Holokausto istorijos šaltinis. Dienoraštyje daug pasakojama apie gete atsikūrusią realinę gimnaziją, moksleivių kultūrinę veiklą, geto teatrą, išlikti bandančios bendruomenės vidinį susiskaldymą, atsirandančias vidines geto kastas.

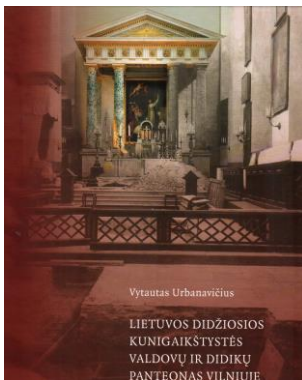
Suslavičius, Vytautas. Džiazas ir miestas: skiriama [džiazo] festivalio Elektrėnuose 50-mečiui ir Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui. – Elektrėnai [i.e. Vilnius]: [Petro ofsetas], 2018 (Vilnius: Petro ofsetas). – 199, [1] p.: iliustr.

Leidinyje spausdinamos 1968 m. vykusio Elektrėnų džiaz festivalio „Jaunystė“ nuotraukos, publikuojami festivalio pradininkų atsiminimai.

Sveika, Mergelė!: Vilniaus arkivyskupijos marijinės ikonografijos aspektai / sudarytoja Tojana Račiūnaitė ; [monografijos tekstai: Rūta Janonienė, Aušra Vasiliauskienė, Tojana Račiūnaitė, Dalia Panavaitė]; [katalogo tekstai: Rūta Janonienė, Sigita Maslauskaitė-Mažylienė, Rita Pauliukevičiūtė, Tojana Račiūnaitė, Aušra Vasiliauskienė]. – Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla: Bažnytinio paveldo muziejus, 2018. – 381, [2] p.: iliustr.

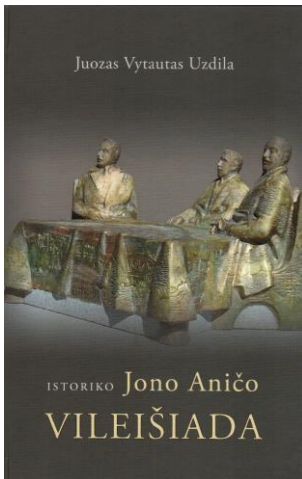
Knygoje „Sveika, Mergelė!: Vilniaus arkivyskupijos marijinės ikonografijos aspektai“ nagrinėjama ir šiandien malonėmis garsėjančių, ir jau kulto apeigose nedalyvaujančių senųjų Švč. Mergelės Marijos atvaizdų ikonografija, pamaldumo tradicijos, pristatomi kai kurių paveikslų fizikiniai ir cheminiai tyrimai, restauratorių ir menotyrininkų darbą vainikuojantys atradimai. Žymių mokslininkų patirtis ir išvalgos, archyviniai ir empiriniai tyrimai, istorinių šaltinių, poetinių tekstų ir atvaizdų ikonografijos apibendrinimai – tai skirtingos priemonės, kuriomis papasakota Švč. Mergelės Marijos atvaizdų Vilniaus arkivyskupijos bažnyčiose istorija, nušviesta sudėtinga ir įvairialypė jų ikonografija ir ikonologija.

Urbanavičius, Vytautas. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų ir didikų panteonas Vilniuje. – Vilnius: Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, 2018. – 223, [1] p.: iliustr.

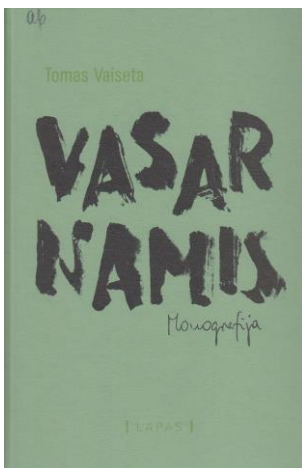
Archeologo Vytauto Urbanavičiaus knyga „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų ir didikų panteonas Vilniuje“ – tai serijos „Lietuvos didikų kunigaikščių rūmų studijos“ XXIX tomas. Vilniaus katedra – ne vien tikinčiųjų šventovė, istorijos, architektūros bei kultūros ir meno paminklas. Ji yra ir panteonas. Čia keletą šimtmečių buvo laidojami patys žymiausi Katalikų bažnyčiai ir valstybei nusipelnę žmonės – valdovai, vyskupai, kunigaikščiai, didikai, kultūros ir meno mecenatai, jų šeimų nariai.

XX a. pradžioje buvo atrasti Lietuvos didikų kunigaikščių ir Lenkijos karalių Aleksandro, Elžbietos ir Barbaros kapai, nustatyta didikų kunigaikščių giminės rūšio vieta. Šiame rūsyje 1430 m. palaidotas ir Vytautas Didysis. Į šį leidinį stengtasi sudėti iki šiol atliktų Katedros tyrimų faktus, daugiausia dėmesio skiriama kapams, jų vietai nustatyti, kapų tyrimams nušviesti.

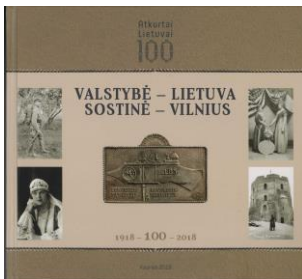
Uzdila, Juozas Vytautas. Istoriko Jono Aničo Vileišiada. – Vilnius: Gairės, 2018. – 93, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Knygoje apžvelgiamos istoriko Jono Aničo knygos – analitiška, istorinių šaltinių pagrindu sukurta šešiatomė Vilniuje gyvenusios ir dirbusios Vileišių giminės istorija. Vileišiada – originalus paminklas lietuvių šviesuolių giminei, kurios trys kartos žadino mūsų tautą, kūrė ir stiprino suverenią Lietuvos valstybę.

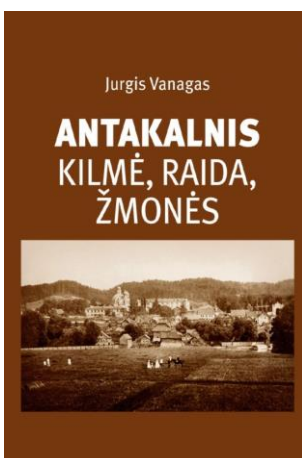
Vaiseta, Tomas. Vasarnamis: Vilniaus psichiatrijos ligoninės socialinė istorija (1944-1990): monografija. – Vilnius: Lapas, 2018. – 270, [1] p.

Istoriko ir rašytojo Tomo Vaisetos knygoje „Vasarnamis. Vilniaus psichiatrijos ligoninės socialinė istorija 1944–1990“ analizuojama Vilniaus psichiatrijos ligoninės istorija, pasakojama apie psichiatriją sovietmečiu (1944–1990), nagrinėjamas ligoninės darbas.

Valstybė – Lietuva. Sostinė – Vilnius: 1918 – 100 – 2018: albumas / sudarė Eugenijus Ivanauskas. – Kaunas [i.e. Alytus]: Netimeras, 2018. – 507, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Albume pateikiamos koncentruotos žinios apie svarbiausius 1918–1940 m. Lietuvos įvykius, sutelkiant dėmesį į valstybės valdymo struktūras ir visuomenines organizacijas bei daugiau kaip 200 temų iliustruojantys vaizdai. Leidinyje yra ir su Vilniaus apskritimi susijusių nuotraukų.

Vanagas, Jurgis. Antakalnis: kilmė, raida, žmonės. – Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2018 (Vilnius: Standartų sp.). – 273, [3] p.: iliustr., faks., portr.

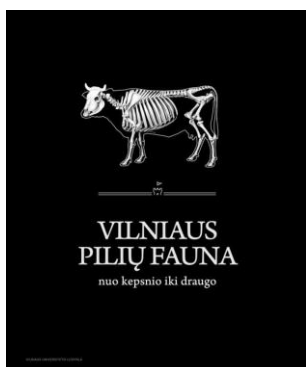
Knygoje pateikiama Antakalnio istorija nuo seniausių laikų iki Antrojo pasaulinio karo. Publikuojama surinkta gausi archyvinė medžiaga apie šio Vilniaus priemiesčio atsiradimą, jo savitumus, karų ir okupacijų padarinius. Minimi Antakalnio ir jo dalių valdų savininkai. Atskleidžiami Goštautų, Sapiegų, Slušų, Pacų, Pliaterių, lietuvybei daug nusipelnusio P. Vileišio ir kitų istorinių asmenybių, susijusių su šia vieta, gyvenimo bruožai, jų veiklos ir apsilankymų Vilniuje pėdsakai. Aptariami atskiromis epochomis mieste galioję įstatymai, nuostatai, prievolės miestiečiams, žingsniai į gatvių tinklų užuomazgą, inžinerinio ūkio pradmenys, pirmųjų Antakalnio šventyklų reikšmė, ankstyvojo viešojo transporto kilmė. Nepamirštos šiauriniame vietovės pakraštyje, vadintame Pospieška, XX a. pr. vilniečių mėgtos pramogų

vietos. Naujai pažvelgta į priemiestyje įsikūrusių reprezentacinių rezidencijų ir rūmų architektūrą bei jos transformacijas, į eilinių vilniečių būstus ir jų įrangą. Prieduose pateikiami LDK pareigūnų titulai, yra didžiųjų ir lauko etmonų sąrašas, nurodyti jų veiklos metai. Leidinys iliustruotas mažai žinomais ikonografiniais dokumentais ir senomis nuotraukomis.

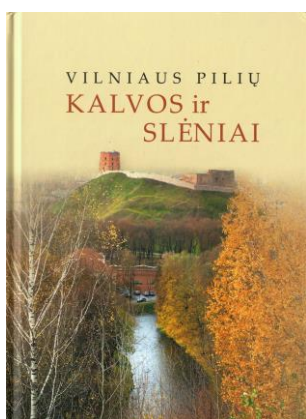
Vilniaus paveikslų galerijos vadovas / parengė Dalia Tarandaitė. – Vilnius: Lietuvos dailės muziejus, 2018. – 95, [1] p.: ilustr., portr.

Lietuvos dailės muziejaus Vilniaus paveikslų galerija, veikianti beveik pusšimtį metų, 1994 m. įsikėlė į dabartines patalpas Chodkevičių rūmuose, Didžiosios gatvės pradžioje. Šis vadovas pristato 2000 m. lapkričio mėn. baigtą rengti nuolatinę ekspoziciją. Atsižvelgus į pačių rūmų istorinę ir architektūrinę vertę, ekspozicija sudaryta iš dviejų – įvadinės ir pagrindinės – dalių. Pirmojoje atkurtas XIX a. rūmų interjeras, paveikslai ir skulptūros primena to meto Vilnių ir vilniečius. Pagrindinėje dalyje chronologine seka supažindinama su Lietuvos dailės raida nuo XVI a. iki Pirmojo pasaulinio karo. Vadovas yra kišeninio formato, itin gausiai iliustruotas, jo tekstas supažindina su Lietuvos dailės istorija, žymiausiais atskirų epochų dailininkais ir paveikslais. Informacija pateikta pagal ekspozicinių salių išsidėstymą.

Vilniaus pilių fauna: nuo kepsnio iki draugo. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2018 (Vilnius: Petro ofsetas). – 323, [3] p.: ilustr., diagr., faks.

Monografijoje, analizuojant pirminių šaltinių duomenis, siekiama geriau pažinti Vilniaus pilių gyventojų socialinę struktūrą ir reikšmingus kasdienybės dėmenis – supusią aplinką, higieninę situaciją, mitybos ypatumus, gyvulių auginimo specifiką, mėsos vartojimo įpročius, medžioklės reikšmę, medžiojamą fauną bei jos kelią iki pilies virtuvės stalo ir galiausiai – atliekų tvarkybą.

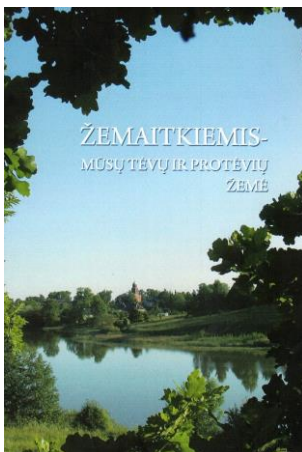
Vilniaus pilių kalvos ir slėniai / Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija. – Vilnius: Ex Arte, 2018. – 111, [1] p.

Knygoje pristatomi Vilniaus pilių kalvyno istoriniai, geologiniai ir archeologiniai tyrimai, rašoma apie požeminius Vilniaus vandenis, vandentiekos sistemą.

Vilniaus universiteto simboliai: herbas, akademinės regalijos ir tradicinės ceremonijos / [teksto autoriai Ramūnas Kondratas, Vaiva Kubeckienė]; [priedą iš lenkų kalbos vertė Vytautas Gričius, Irena Katilienė, o teksto dalis iš lotynų kalbos – Irena Katilienė]. – Vilnius: [Vilniaus universitetas]: Vilniaus universiteto leidykla, 2018. – 87, [1] p.: iliustr., faks., portr.

Vilniaus universiteto simboliai (herbas, rektoriaus regalijos, tradicinės ceremonijos) yra neatsiejami nuo šios aukštosios mokyklos istorinių virsmų. Vilniaus universiteto rektoriaus regalijos ir herbas – tai universiteto teisių, akademinės savivaldos simboliai. Nuo universiteto įkūrimo šie atributai buvo naudojami iškilmingomis progomis: pradant ir baigiant mokslo metus, ginant doktoratus, priimant Universitete aukšto rango asmenis, valstybinių ir bažnytinių švenčių metu. Universiteto regalijų ir svarbiausių simbolių reikšmė ilgą laiką prilygo karališkosioms. Šiame leidinyje siekiama pristatyti pagrindinius minėtų atributų elementus, kūrėjus ir istorinius etapus. Taip pat norima Vilniaus universiteto simbolinę atributiką atskleisti kaip aktualų iki šių dienų išlikusį paveldą, kuris telkia akademinę bendruomenę ir padeda atpažinti universitetą kaip ilgąs tradicijas turinčią instituciją.

Žemaitkiemis – mūsų tėvų ir protėvių žemė / [sudarė R. Mikutienė, G. Mikutis]. – 2-as papild. ir patais. leid. – Ukmergė: Valdo leidykla, 2018. – 109, [1] p.: iliustr., portr.

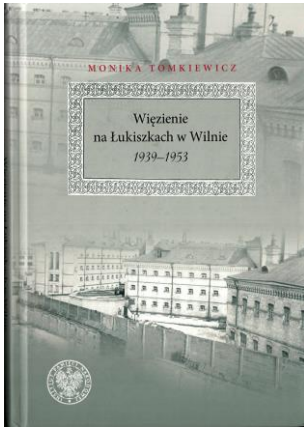
76 puslapių apimties leidinyje „Žemaitkiemis – mūsų tėvų ir protėvių žemė“ patepta 16 straipsnių, atspindinčių Ukmergės r. esančio miestelio, šv. Kazimiero bažnyčios, mokyklos, bibliotekos, kitų miestelyje esančių įstaigų istorijas. Aprašytas Žemaitkiemio meteoritas, pakliuvęs ir į neseniai sukurta Žemaitkiemio herbą, keli prie miestelio tyvuliuojantys ežerai, ūkininko Z. Vaičiulio ūkio istorija ir dabartis... Knygelėje spausdinamas straipsnis apie poetą Vladą Šlaitą, čia praleidusį savo vaikystę, publikuojami keli jo eilėraščiai. Leidinys gana gausiai iliustruotas spalvotomis, dabarties įvykius įamžinusiomis, fotografijomis, iš archyvų ir asmeninių albumų atkeliavusiomis, ankstesnį miestelio ir jo žmonių gyvenimą atspindinčiomis nuotraukomis.

LEIDINIAI UŽSIENIO KALBOMIS

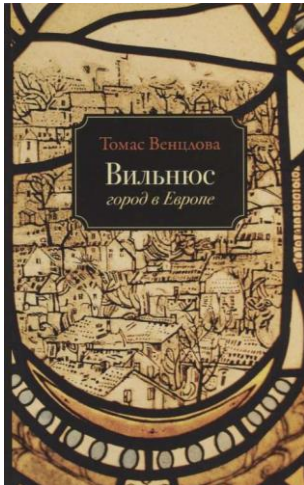
Balberyszski, Mendel. Likwidacja getta wileńskiego. – Warszawa: Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma, 2018. – 106, [1] p.: žml., portr.

Knygoje spausdinami Lietuvos žydų genocido liudininko Mendelio Balberiško atsiminimai apie Vilniaus geto likvidavimą 1943 m. rugsėjo 23 d.

Tomkiewicz, Monika. Więzienie na Łukiszkach w Wilnie, 1939–1953. – Warszawa: Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2018. – 437 p., [12] ilustr., faks., portr., żml.

Monografijoje pristatomas Lukiškių kalėjimas ir kai kurie kiti Vilniaus įkalinimo centrai bei kalėjimai 1939–1953 m. Knygoje aprašoma ne tik paties kalėjimo istorija ir jo vaidmuo Vokietijos ir sovietų represijų sistemoje, bet ir nusikaltimai, įvykdyti 1944–1947 metais Vilniuje, Tuskulėnuose. Paskutinis leidinio skyrius skirtas pokario baudžiamosioms byloms iliustruoti.

Venclova, Tomas. Вильнюс: город в Европе = Vilnius: miestas Europoje / Томас Венцлова; перевод с литовского М. Чепайтите; [офорты Petras Repšys]. – Санкт-Петербург: Издательство Ивана Лимбаха, 2018. – 261, [3] p.: ilustr.

Knygoje nagrinėjamos Vilniaus miesto įkūrimo, jo daugiatautiškumo problemos. Rašoma apie renesansą ir baroką Vilniuje. Pasakojama apie Vilniaus universiteto istoriją ir architektūrą. Aptariamas dramatiškas XIX amžius – filomatų ir filaretų, dviejų sukilimų laikai. Bandoma aiškintis, kodėl skirtingai žvelgia į bendrą savo tautų ir Vilniaus istoriją lenkai ir lietuviai. Rašoma apie XX amžiaus Lietuvos ir Lenkijos santykius aptemdžiusį konfliktą dėl Vilniaus ir Vilniaus krašto, apie Lietuvos Atgimimo įvykius.